

POSTANOWIENIE

26 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 26 marca 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.K. i A.K.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 9 stycznia 2025 r., I ACa 2013/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. obciąża pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego,
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

(G.N.-J.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 17 maja 2024 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, w sprawie z powództwa M.K. i A.K. przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W. o zapłatę, umorzył postępowanie w zakresie żądania ustalenia, że bliżej określona w wyroku umowa kredytu na cele mieszkaniowe jest nieważna (pkt I), zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 425 141,50 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 11 listopada 2022 r. do dnia zapłaty; (pkt II), oddalił

powództwo główne w pozostałym zakresie (pkt III) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt IV).

2. Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 9 stycznia 2025 r. oddalił apelację pozwanego od powyższego orzeczenia oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

3. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana. Skarżący wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołał się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Podał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne polegające na konieczności odpowiedzi na pytania:

- czy w przypadku gdy kredytobiorca dokonał całkowitej spłaty kredytu, możliwa jest abstrakcyjna kontrola postanowień Umowy, w całkowitym oderwaniu od rzeczywistego pokrzywdzenia Kredytobiorcy, a także czy zgodne z zasadami współżycia społecznego, a co za tym idzie dopuszczalne jest dochodzenie przez Kredytobiorcę zwrotu świadczeń uiszczonych przez niego w wykonaniu spornej Umowy, na kilka lat po wykonaniu Umowy w całości;

- czy sąd orzekający może zastąpić postanowienie abuzywne, kursem rynkowym (obiektywnym kursem średnim NBP) lub zastosować przepis dyspozytywny z art. 358 § 2 k.c., z uwagi na fakt, iż przepis ten stanowi normę prawną, która może znaleźć zastosowanie w sprawie, a Sąd winien podjąć wszelkie działania prowadzące do przywrócenia równowagi kontraktowej stron;

- czy dopuszczalne i skuteczne jest podniesienie przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego - w ramach kaskadowej linii obrony - zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej Umowy kredytu przez sąd badający sprawę, w tym w szczególności przy uwzględnieniu zagadnienia czy zgłoszony w toku sprawy procesowy zarzut potrącenia - oparty o dyspozycję art 203¹ k.p.c. - wywiera jednocześnie skutki o charakterze materialnoprawnym i procesowym bez konieczności składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym, a także zagadnienia odnoszącego się

do momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku (o zwrot wypłaconego kapitału) istniejącego względem powoda, stanowiącego podstawę zgłaszanego zarzutu potrącenia, wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej Umowy kredytu.

Skarżący powołał się również na nieważność postępowania spowodowaną tym, iż w postępowaniu apelacyjnym orzeczenie zostało wydane przez Sąd, w skład którego wchodził sędzia powołany przez „nową” Krajową Radę Sądownictwa.

Skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, z uwagi na naruszenie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 5 i art 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej.

3. Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

6. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 lub 4 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

7. Według Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania przed sądem drugiej instancji na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. Sprzeczność składu sądu z przepisami prawa miała polegać na tym, że w składzie sądu brała udział osoba powołana na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Skarżący nie wskazał jednak okoliczności wystarczających do stwierdzenia nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym. Sąd Najwyższy zajmuje stanowisko, iż co do zasady wykluczona jest możliwość podważenia uprawnienia do orzekania osoby, która została powołana na urząd sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (zob. postanowienia SN: z 13 lipca 2020 r., II CSK 581/19,

i przywołane tam orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, i z 29 listopada 2023 r., I CSK 5848/22). Nadto, zgodnie z art. 29 ust. 3 ustawy o Sądzie Najwyższym niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Poza tym wypada zauważyć, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. wydaną w sprawie BSA I-4110-1/20, OSNC 2020 r. Nr 4, poz. 34 (uznaną za niekonstytucyjną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20) – o sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. można mówić wówczas, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Skarżący w niniejszej sprawie nie wykazał występowania tych przesłanek odnośnie do sędziego, którego status w sprawie podważa. W tych okolicznościach zarzut nieważności postępowania drugoinstancyjnego jest nieuzasadniony.

8. Istotnego zagadnienia prawnego nie stanowi kwestia możliwości domagania się przez kredytobiorców zwrotu kwot świadczonych w wykonaniu umowy kredytu uznanej następnie za nieważną z powodu abuzywności zawartych w niej klauzul w sytuacji, gdy dokonali całkowitej spłaty kredytu. Co do możliwości powoływania się przez konsumenta na ochronę wynikającą z przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych już po dokonaniu przez konsumenta spłaty kredytu Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w wyrokach: z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22; z 20 marca 2024 r., II CSKP 2144/22 oraz z 27 czerwca 2024 r., II CSKP 514/23. Przedstawione przez skarżącego zagadnienie nie ma więc waloru nowości i zostało już rozstrzygnięte w orzecznictwie.

9. Nie stanowi również istotnego zagadnienia prawnego kwestia możliwości zastąpić postanowienie abuzywne, kursem rynkowym (obiektywnym kursem średnim NBP) lub zastosować przepis dyspozytywny z art. 358 § 2 k.c. Wątpliwości skarżącego u podłoża mają tezę o dopuszczalności zastąpienia niedozwolonych klauzul umowy określających sposób ustalania przez bank kursów waluty innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi jednak obecnie wątpliwości, że niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2022 r. II CSKP 550/22; postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22; z 1 lutego 2023 r., I CSK 5615/22 oraz z 6 lipca 2023 r., I CSK 5755/22). Potwierdził to Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w której stwierdzono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Powyższa uchwała ma moc zasady prawnej, wiążącej Sąd Najwyższy również w niniejszej sprawie (art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym).

10. Skarżący nie wykazał skutecznie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. odwołując się do kwestii dopuszczalności i skuteczności podniesienia przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego - w ramach kaskadowej linii obrony -

zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego.

W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego dopuszczalne jest i nie stanowi zakazanego potrącenia pod warunkiem, dokonanie przez pozwanego ewentualnego potrącenia swej wzajemnej wierzytelności, tj. potrącenia jej tylko na wypadek, gdyby objęta żądaniem pozwu wierzytelność, którą kwestionuje, została uznana przez sąd za uzasadnioną (zob. wyroki SN: 22 listopada 1968 r., I CR 538/68; z 1 grudnia 1961 r., 4 CR 212/61). W takim wypadku nie dochodzi do uznania powództwa. W oświadczeniu o potrąceniu właściwym mieści się uznanie własnego roszczenia wobec osoby, do której jest ono skierowane w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 2 k.c., tj. tylko w sensie materialnym (zob. wyroki SN z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 70/11; z 5 października 2018 r., I CSK 629/17). Do skuteczności potrącenia konieczne jest istnienie i wymagalność obu potrącanych wierzytelności (art. 498 § 1 k.c.) a także nieprzedawnienie żadnej z nich w chwili, gdy potrącenie stało się możliwe (art. 502 k.c.). Wierzytelność jest wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. w terminie wynikającym z art. 455 k.c. (zob. postanowienia SN: z 21 października 2025 r., I CSK 1944/25; z 15 lipca 2025 r., I CSK 1163/24).

11. W kwestii oczywistej zasadności skargi jako przyczyny kasacyjnej w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga

kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012r., III SK 16/12).

12. Wywody zawarte w skardze kasacyjnej co do wadliwego, rozstrzygnięcia co do odsetek ustawowych oparte zostały na założeniu, że konsument może powołać się na restytucyjny skutek upadku umowy kredytu w związku ze stwierdzeniem abuzywności postanowień tej umowy dopiero po złożeniu przezeń oświadczenia, że nie wyraża zgody na związanie się niedozwolonym postanowieniem umownym, które miałyby w ten sposób uzyskać konstytutywny charakter.

Uszło uwagi skarżącego, że takie założenie zostało wykluczone w wyroku TSUE z dnia 7 grudnia 2023, C-140/22, w którego sentencji stwierdzono, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy wyklądać w ten sposób, iż w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, że umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać, stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z drugiej - konsekwencji tej nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną. W wyroku z dnia 14 grudnia 2023 r., C-28/22, Trybunał uznał natomiast, że skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona, gdyby konsumenci ci, powołując się na prawa, które wywodzą z tej dyrektywy, byli narażeni na ryzyko nieotrzymania odsetek za opóźnienie od kwot, które powinny im zostać zwrócone ze względu na nieważność takiej umowy od momentu upływu terminu nałożonego na przedsiębiorcę do wykonania świadczenia, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tych kwot.

W związku z powyższym, skoro przyjęte przez Sądy *meriti* rozumowanie jest zgodne z poglądami wyrażonymi w orzecznictwie, nie można uznać, że ich przyjęcie prowadzi do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa i wydanie oczywistego nieprawidłowego orzeczenia.

13. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

14. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i art. 108 § 1 w zw. z art. art. 398²¹ i z art. 391 §1 k.p.c.

Krzysztof Grzesiowski

(R.N.)

[a.ł]